



JAMESTOWN, VIRGINIA

Over een glasoven zonder glas maar vol verhalen.

In mei van het jaar 1606 verleende Koning James I een octrooi aan een aantal Engelse zakenlieden voor het oprichten van de 'Virginia Company of London' die tot doel had om in Amerika een kolonie te stichten. Daar zouden goederen moeten worden geproduceerd die in eigen land moeilijk verkrijgbaar waren.

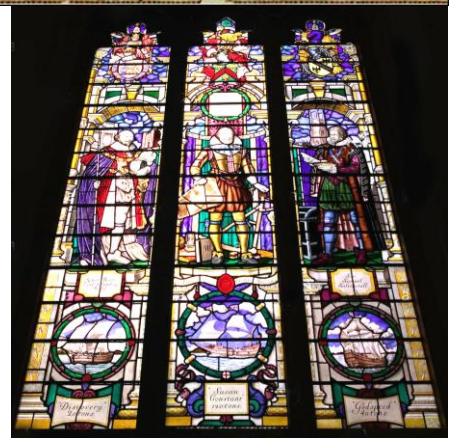
Hout was bijvoorbeeld schaars in Engeland en King James's voorganger, Queen Elisabeth, had daarom het stoken van

glasovens met hout aan banden gelegd teneinde voorrang te geven aan de opbouw van de vloot. Glas moest worden geïmporteerd tegen hoge kosten. De productie van 'clapboard', planken waarmee de buitenmuren van huizen werden bekleed, was eveneens beperkt. De geldschietters van de Virginia Company hoopten dan ook flinke winsten te kunnen maken met de import van hout, pek en teer en... vooral glas. Men verwachtte dat de aanwezigheid van zand, zeewier en een overvloed aan bossen een succesvolle glasproductie mogelijk zouden maken.

Reeds een jaar later, op 14 mei 1607, arriveerde een hondertal settlers aan de oever van een rivier die 'James River' genoemd werd in wat tegenwoordige de staat Virginia is. Al eerder was een poging gedaan om een kolonie in Amerika te stichten. In 1585 financierde en leidde Sir Walter Raleigh, kort daarvoor door Elisabeth I in de adelstand verheven, een expeditie naar het eiland Roanoke, zuidelijk van de nieuwe vestiging voor de kust gelegen van wat nu Noord Carolina is, maar toen nog Virginia genoemd werd. Deze vestiging staat bekend als de 'lost colony' want een nieuwe expeditie in 1590 trof er geen enkele bewoner meer aan. Er was dus nogal wat moed voor nodig om aan een nieuw avontuur te beginnen.

De groep stond onder leiding van Captain John Smith, een kleurrijke figuur die als twintigjarige in Hongarije tegen de Turken had gevochten, als slaaf verkocht was in Istanbul, dank zij de liefde van de vrouw des huizes ontsnappen kon en via Transylvania, Rusland en Noord Afrika in Engeland

terugkeerde. Dank zij de brieven en verslagen van deze merkwaardige man weten we hoe het de kolonie is vergaan.



Boven: Afbeelding van het driehoekige fort aan de James River dat graag gezien wordt als 'Het begin van Amerika'. Onder; Gedenkruimte in de 11e eeuwse Londense Holy Sepulchre kerk met in het midden Johan Smith, geflankeerd door zijn geldschietters en de drie schepen waarmee de eerste settlers de overtocht maakte: de Discovery, de Susan Constant en de Godspeed.

John Smith was ook de man die Henri Hudson het idee gaf van een noordelijke passage van Amerika naar Azië waarbij hij zich gebaseerd moet hebben op Chinese reisverlagen uit de 15 eeuw, een klimatologisch betrekkelijke warme periode. Van de twee pogingen die Hudson ondernam leidde de eerste tot het stichten van Nieuw Amsterdam, het latere New York. De tweede poging voerde tot zijn dood: door zijn halfbevoren muitende bemanning tesamen met zootje achtergelaten in het hoge Noorden, in de baai die nu zijn naam draagt.



*De aankomst van Poolse glasblazers met de 'Mary and Margaret' naar men aanneemt begin oktober 1608.
Uitgave 1979 t.g.v. 200 jaar
Onafhankelijkheidsverklaring USA*

De settlers bouwden een driehoekig fort, met daarbinnen enkele hutten en een kerkje. In 1608 arriveerden meer pioniers, waaronder Hollandse houtbewerkers en Poolse glasblazers. Op 1 ½ kilometer van het fort werd een glashut gebouwd met een oven van grote rivierkeien, samengevoegd met rivierklei, alsmede een fritoven en een koeloven. Groot kan de productie niet geweest zijn want de kleine groep werkers moet zoveel tijd kwijt geweest zijn aan het verzamelen van hout, het winnen van potas uit zeewier en het zoeken naar geschikt zand dat er waarschijnlijk slechts enkele dagen per maand kon worden gewerkt. Hoe dan ook, in oktober van dat jaar was men in staat om met een retourschip monsters naar Engeland te zenden van 'Pitch, Tarre, Glass, with what Clapboard and Waynscot (lambizing) that could be provided'. Wat dat voor glas is geweest is onbekend maar daarmee is Jamestown in de ogen van veel Amerikanen **'Het Begin van Amerika'** en de glashut **'De eerste Industrie van het land'**.

Het was ook bijna het einde er van geweest. Gedurende de winter van 1609 op 1610 heerste er grote hongersnood in de vestiging. Waarschijnlijk had men te weinig aandacht besteed aan het opbouwen van een voedselvoorraad en de Indianen toonden zich plotseling vijandig. Van de 500 oorspronkelijke pioniers waren er in mei 1610 nog geen 100 over en van glasblazen zal niet veel terecht gekomen zijn, zelfs als de Poolse werkers de winter overleefd zouden hebben.

Van die glasblazerij bestaat geen afbeelding uit die tijd. Met uitzondering van de hierboven afgebeelde Poolse postzegels is er op de vele geromantiseerde voorstellingen die in de loop de tijd aan de Jamestown kolonie zijn gewijd ook nooit aandacht aan geschonken. Met die trots op 's lands 'eerste industrie' valt het dus nogal mee. Pas na het ontdekken van de ovenresten in 1931 kwam een reconstructie tekening beschikbaar en zelfs daarop moest nog bijna twintig jaar gewacht worden.

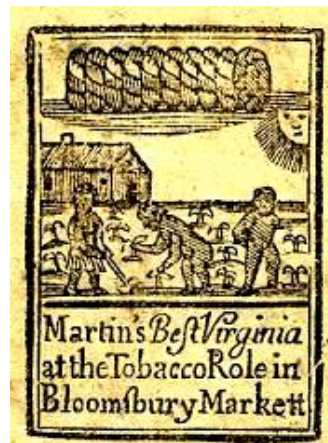


Herinneringszegels uit 1907: 300 jaar na de stichting van Jamestown.

In 1610 bracht een kleine vloot van twee schepen 150 nieuwe kolonisten. Een derde schip, de 'Sea Venture', verging bij Bermuda en het kostte de overlevenden tien maanden om een vaartuig te bouwen waarmee ze alsnog de kolonie in Jamestown konden bereiken. Onder hen was een jongeman, John Rolfe, die iets in zijn bagage had dat van veel groter belang zou worden voor de kolonie dan de glasblazerij, nl. een zakje



met zaad van de tabaksplant. Tabak was praktisch een Spaans monopolie vanuit de kolonies in Zuid Amerika maar Rolfe slaagde er in 1611 in de eerste tabaksplanten te laten groeien in Noord Amerika en legde daarmee de basis voor het uiteindelijke succes van de Britse kolonie. Het betekende echter tevens het begin van de slavernij in Noord Amerika. De eerste 20 slaven werden vanuit Afrika en de Spaanse Caribische gebieden aangevoerd. Vanaf 1612 zou de 'Orinoco' tabak, vermoedelijk zo genoemd als eerbetoon aan Sir Walter Raleighs expeditie, zeer populair worden in Engeland vanwege het hoge nicotinegehalte.



John Rolfe en Pocahontas



met John Rolfe in 1614 er voor dat er jarenlang een vredig klimaat heerste tussen de kolonisten en de Powhatan.

In 1616 vertrok het stel naar Engeland waar de 'Indiaanse Prinses' aan Koning James I werd voorgesteld en waar ze werden behandeld als edelen. Pocahontas zou haar land nooit meer terug zien. Ze stierf in Londen.

Er is een afbeelding van haar bekend, gebaseerd op een verdwenen schilderij, dat haar toont in officiële hofdracht. Van John Rolfe is geen eigentijds portret bekend.

Wie van onze lezers zo'n vijftien jaar geleden nog jonge dochters thuis had zal zich de Walt Disneyfilms 'Pocahontas' uit 1995 en 1998 nog wel herinneren (in november 2016 nog uitgezonden op BRT I). Zonder de vestiging van de eerste glasblazerij in Amerika zouden die films nooit gemaakt zijn.

Het betreft het geromantiseerde verhaal van de liefde tussen John Rolfe en de dochter van het opperhoofd der Powhatan Indianen. In 1610 was ze getrouwd met een krijger uit haar stam maar twee jaar later kwam ze terecht in Jamestown, mogelijk als gegijzelde, teneinde

gevangen genomen kolonisten vrij te krijgen.

Dat laatste is nooit gelukt.

Wel zorgde haar huwelijk



Het idee om in Jamestown op grote schaal glas te maken werd echter niet losgelaten. In 1621 arriveerden enkele gecontracteerde Italiaanse glasblazers die de oven repareerden en waarschijnlijk glazen kralen maakten als ruilmiddel voor de Indianen. Slecht weer, ziekte, een opstand en moordpartijen door de Indianen alsmede de slechte kwaliteit van het zand waardoor men dat zelfs uit Engeland trachtte aan te voeren, maakten dat vanaf 1624 de pogingen om glas te maken werden gestaakt.

Ik schreef het al in de aanhef: dit is een glasovenverhaal zonder glas.

Gaandeweg trokken de mensen weg uit Jamestown om zich te vestigen in het iets noordelijker gelegen Williamsburg genoemd naar Koning Willem I (Prins Willem III).



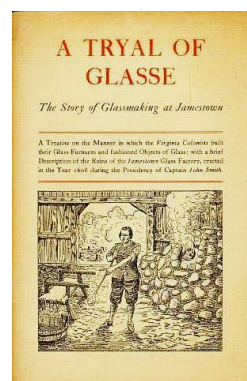
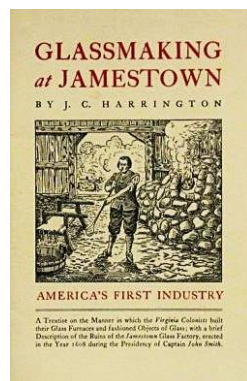
In 1931 werd de plek waar ooit de glasoven had gestaan bij toeval ontdekt door de landeigenaar, Jesse Dimmick.

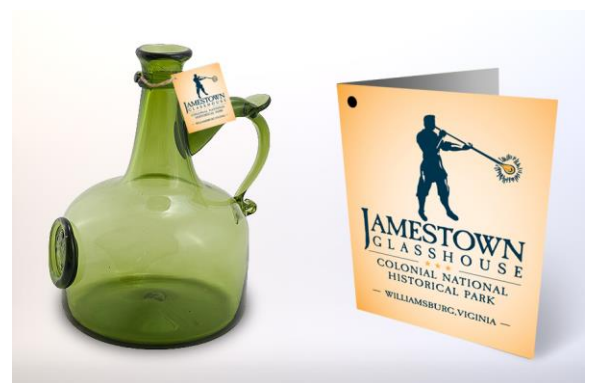
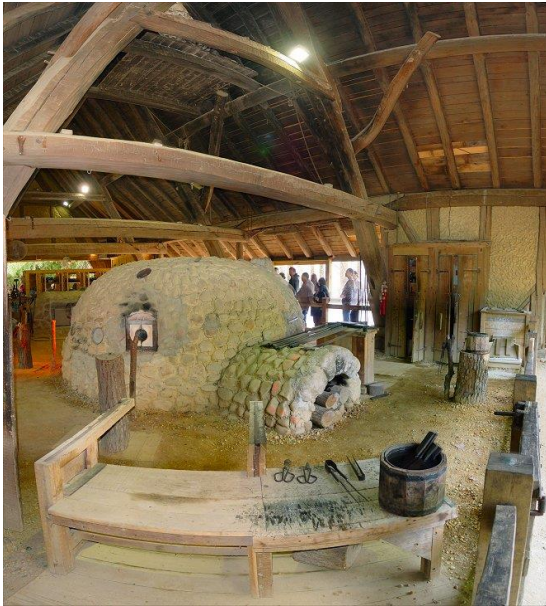
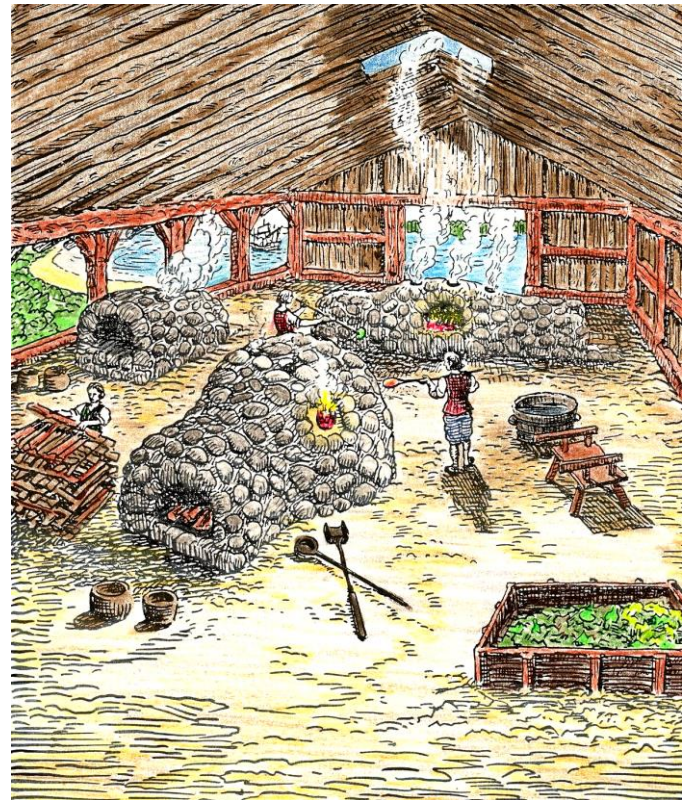
Hij vond wat glasfragmenten en delen van een smeltpot en in 1936 aanvaarde 'de vader van de Amerikaanse archeologie' de archeoloog en architect Jean Carl Harrington (1901-1998) de opdracht om ter plekke opgravingen te gaan doen. Mede door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog duurde het tot 1950 voordat het tot een publicatie daarover kwam.

In 1952 (Glassmaking at Jamestown) en 1972 (A Tryal of Glasse) verschenen die in boekvorm. Daarin zijn schetsen te vinden die op basis van de gevonden

resten zijn gemaakt. Duidelijkheid over de glasfabricage zelf heeft dat echter niet gebracht: behalve de resten van de glasoven, enkele smeltpotten (waaronder een kleine, met blauw glas) en een klein aantal dondergoene scherven is niets gevonden. Vanuit deze plaats echter zou de kunst van het glasmaken zich verspreiden over geheel New England and Pennsylvania. Ook wordt de kolonie van Jamestown beschouwd als het beginpunt van de verspreiding van het Engels als wereldtaal. Redenen genoeg voor de Amerikanen om trots op dit erfgoed te zijn. Vandaar dat in de jaren 1970 een kopie van de oorspronkelijke oven werd gebouwd, die weliswaar op gas wordt gestookt en niet meer op hout, maar waar de werkers in historische kledij aan de blaaspijp gebruiksglas maken van het type dat hun voorvaders waarschijnlijk gebruikt hebben.

En zo eindigt dit verhaal dan toch nog met glas.





Boven; Reconstructie tekeningen op basis van Harringtons bevindingen met beelden van de huidige oven en enkele ter plekke mondgeblazen producten in koloniale stijl.

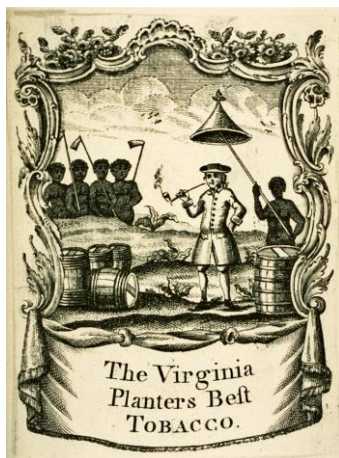
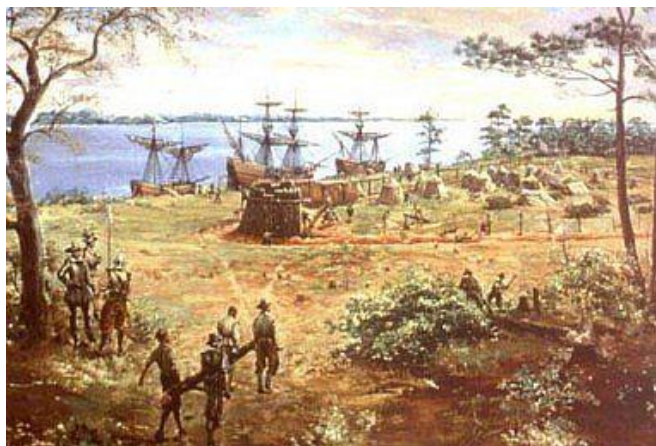
JAMESTOWN

The first permanent English settlement in North America

Visitors going to the charming village of Willoughby in the East of Lincolnshire, only a couple of miles from the sea, will most likely make their way to the 14th century Church of St. Helen's. There they can find several stained glass windows commemorating the birth, baptism and the life of Captain John Smith (1580-1631), founder of Jamestown, the first English settlement in America.

The expedition lead by him was an initiative of the *Virginia Company*, a group of English businessmen whose aim it was to import products from the new settlement that were scarce or expensive in England, such as wood for building. They especially expected to make a healthy profit by producing glass products there, since the materials for it, such as sand and wood, seemed to be available in abundance at the place.

John Smith sailed to America in three ships of respectively 20, 40 and 120 tons in the company of approximately 100 settlers and arrived on the banks of what would become known as the James River in May 1607. There a triangular fort was built, enclosing a church and several dwellings. Although pictures show him as a middle-aged man, Smith was only in his twenties. Thrust unexpectedly into a position of leadership in the new Virginia Colony, and thereby responsible for the procurement of



desperately needed food and supplies, Smith undertook a series of now-legendary expeditions into the uncharted American interior. One of his maps is shown on page **XXXX**

In the course of 1608, more colonists joined the pioneers, among which were several Polish glassblowers. A glass furnace, a frit furnace and an annealing furnace were constructed, built from large stones from the river and set in river clay. However, although records show that later that year samples of glassware were sent back to England, there is nothing known about shape or purpose of the objects. Judging from the amount of time needed to gather the materials and prepare the frit the actual working hours must have been limited. The winter of 1609-1610 was exceptionally cruel. There was not enough food and the Indians proved to be hostile. By

March 1610, 400 of the estimated 500 settlers had perished, among them probably the Polish glassblowers. What by some historians is proudly considered as '*The Beginning of America*' and '*The First True Industry in America*' nearly came to an end then and there.

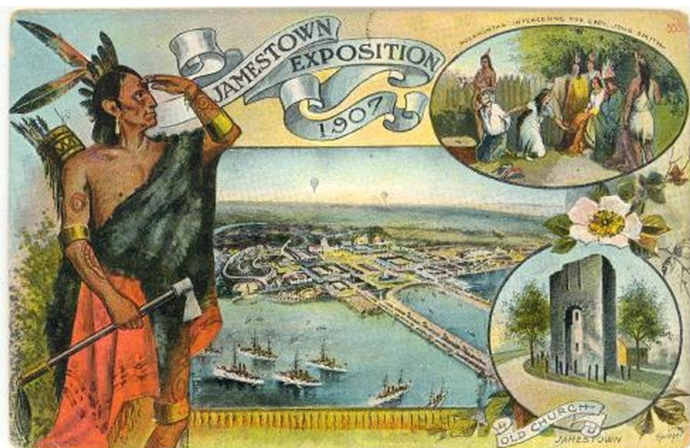
In 1610, after being shipwrecked near Bermuda, a young man of 25 arrived in Jamestown: John Rolfe, from Heacham in Norfolk. He was in the possession of something that would radically change the future of the colony: the seeds of the tobacco plant, *Nicotiana Tabacum*. Until then, Spain had dominated the trade in tobacco through their colonies in South America but, in 1611, Rolfe succeeded in producing the first tobacco in North America. The relatively rich soil of the James River produced a mild but dark leaf that soon became the European standard. However, the labour-intensive cultivation of tobacco was also the cause of the introduction of slavery.

In 1614, John Rolfe married Pocahontas, the daughter of the local Indian chief, Powhatan. Two years later the couple left for England where they were treated as nobility. Pocahontas fell ill and died in England and Rolfe returned to the colony. Two romanticised Walt Disney cartoon pictures resp. from 1995 and 1998 keep the memory of their love story alive. Every year hundreds of Americans make a pilgrimage to Willoughby where her image, based on the only picture known of her, is incorporated in the John Smith window.

This does not mean that the plans for making glass on a large scale were entirely forgotten. In 1621, a number of Italian glassblowers arrived, probably with the aim of making glass beads for trading with the Indians. They started the repair of the furnace but bad weather, illness and massacres by the Indians delayed the work. There were also such great problems with the local sand that there were efforts to import it from England.

Finally, from 1624 onward, all glassblowing activities were discontinued.

Alas for America's first industry!



The remains of the glasshouse, as discovered at 'Glasshouse point', Jamestown.

from America that the world learned how to mechanise glass production. There is a direct line from Philip Arbogast's Ashley machine in 1889 to Michael Joseph Owens' fully automatic bottle machine in 1907, leading to the end of child labour in the glass industry, and to Henry W. Ingles and Karl Peiler's inventions. Their 'I.S.' (Individual Section) machine from 1924 revolutionized bottle making worldwide. Today, not a bottle is made without the use of this technology.

In 1970, a glasshouse was built in Jamestown as part of the Colonial National Historical Park. The furnace is more or less a copy of that of 1608 but much larger and it uses natural gas for fuel. Local artists blow glass there daily, dressed in historical outfit and the glass objects they make can be purchased at the gift shop on site.



Left; Patch from the souvenir shop showing the actual glasshouse; Drawing after Harrington, 1952; Memorial postage stamp, 2007.

Nevertheless, the founding of Jamestown remains of great historical importance to Americans.

In 1907, following the trend of the many world's fairs and expositions that was popular in the early 1920's, a large exposition was planned commemorating the 300th anniversary of the founding of Jamestown. The original location was not suitable as it was isolated and long abandoned so the event took place at Sewell's Point in Norfolk, Virginia.

The exposition was not a great success but triggered the publication of a number of postcards and postage stamps, most of those showing romanticised scenes from the early settler's days but nothing of the glass blowing activities. Would 'America's first industry' be entirely forgotten?

In 1931, purely by accident, the land owner Jesse Demmick discovered the remains of the original Jamestown glasshouse and five years later the National Park Service employed the archaeologist and architect Jean Carl Harrington (1901-1998) to excavate the site. Between 1936 and 1941 he and his wife, Virginia Sutton, worked here but, due to the war it was not till the 1950's that their findings were published (1952; 'Glassmaking at Jamestown' and 1972; 'A Tryal of Glasse'). However, in spite of the expectations, hardly any glass was recovered. Some shards and some fragments of melting pots were found but no glass beads. Although it seems a bit far fetched to call this the dawn of America's industry, it is undeniable that the art of glassmaking was pursued successfully in Pennsylvania and New England. It is

